

- 1. Ve kterém městě vznikla v roce 1858 nejstarší česká občanská záložna?**
 - a) Rok 1858 může být bez nadsázky označován jako ten, ve kterém se zrodilo nacionálně české peněžnictví. Tehdy totiž došlo k ustavení prvního záloženského spolku (občanské záložny). Hlavní iniciativu při zřízení svépomocné záložny Vlašimi měl mistr obuvníků Jan Pláteník (1819–1894), který se společně se 17 sousedy inspiroval články z periodik „Prorok“ a „Posel z Prahy“. Příklad řemeslníků z Vlašimi záhy oslovil také další obce, a proto o deset let později, v roce 1868, již existovalo 153 českých záložen.
- 2. Kde v Praze se v roce 1865 uskutečnil první sjezd českomoravských záložen?**
 - a) Rychlý růst českých záložen na přelomu 50. a 60. let 19. století přiměl české průkopníky úvěrního družstevnictví uvažovat o společné organizaci záložen. Z podnětu královhradecké záložny se proto českomoravské záložny sešly ke svému prvnímu sjezdu ve dnech 25.–27. září 1865 v bývalém chrámu sv. Mikuláše na Starém Městě v Praze. Jednání se zúčastnilo 98 záložen z Čech, 10 z Moravy a česká záložna vídeňská. Dohodlo se ustavení Živnostenské banky pro Čechy a Moravu.
- 3. Která česká instituce dala podnět ke zřízení České průmyslové banky?**
 - b) Záhy poté, co se v roce 1896 ustavila Česká společnost národohospodářská, si její vedení vytklo za cíl podnitit založení bankovního ústavu, který by na podkladě emise zástavních listů poskytoval dlouhodobý podnikatelský úvěr. Výsledkem iniciativy zejména předsedy společnosti Jana Lošťáka (1844–1914) bylo v roce 1898 zřízení České průmyslové banky. Ta se záhy vypracovala mezi kapitálově nejsilnější české finanční ústavy.
- 4. Jak se jmenovala burzovní instituce, která vznikla v roce 1871?**
 - c) Oproti vídeňské burze vznikla Pražská bursa pro zboží a cenné papíry s dlouhým odstupem sta let, tj. roku 1871. I když se údajně již v době císařovny Marie Terezie objevily návrhy na zřízení burzy také v Praze, teprve až v letech 1810 a 1818 grémium pražských obchodníků přišlo s konkrétním podnětem. V pozadí těchto i dalších návrhů v průběhu první poloviny 19. století stály bankéřské rodiny ovládající pražský finanční trh. Tlak na zřízení burzy v Praze se podařilo zvýšit až po vzniku Obchodní a živnostenské komory v Praze v roce 1850. Ta nakonec přesvědčila ministerstvo obchodu o potřebě jejího vzniku.
- 5. Ve kterém roce došlo k transformaci Privilegované rakouské národní banky (Privilegierte Oesterreichische National-Bank) na Rakousko-uherskou banku?**
 - a) Prohraná prusko-rakouská válka vedla k uskutečnění rakousko-uherského vyrovnání v roce 1867. To se promítlo do organizace vrcholných státních institucí, z nichž pouze několik zůstalo společných pro obě části monarchie. Vedle osoby panovníka se jednalo o ministerstvo války, ministerstvo financí a ministerstvo zahraničních věcí a císařského dvora. Obdobně společnou oblastí byla i měnová politika, kterou prováděla Privilegovaná rakouská národní banka. S ohledem na její soukromoprávní charakter však došlo k její transformaci na Rakousko-uherskou banku až v roce 1878, a to po dlouhých jednáních s uherskou stranou, která dokonce uvažovala o vytvoření vlastní centrální banky.
- 6. Kdy vznikla Pražská plodinová bursa?**
 - c) Vznik Pražské plodinové bursy v roce 1894 souvisí s rozvojem obchodu s komoditami a zejména obilím v českých zemích ve 2. polovině 19. století. Inspirací pro její ustavení bylo zřízení tzv. svobodné burzy Wiener Frucht- und Mehlbörse v roce 1869. Tradičním místem, kde se v Praze obchodovalo s obilím, byla horní část Koňského trhu (dnes Václavského náměstí). Odtud se pak v roce 1882 tento trh přesunul na Senovážné náměstí. Problémem ale zůstávalo, že k obchodování docházelo bez jakýchkoliv pravidel a pod širým nebem, a proto od poloviny 80. let 19. století byla snaha o vytvoření burzy. Přestože již v roce 1887 byly schváleny stanovy Pražské plodinové bursy, k jejímu ustavení mohlo dojít teprve až po vystavění burzovní budovy.
- 7. Který peněžní ústav si vytvořil v Praze první bankovní filiálku?**
 - c) První filiálku si v Praze založila Privilegovaná rakouská národní banka (Privilegierte Oesterreichische National-Bank) v roce 1847, kdy vlastně transformovala svou místní směnárnu. O deset let později, tedy v roce 1857, si pak v Praze zřídila filiálku K.k. Oesterreichische Kredit-Anstalt für Handel und Gewerbe (Rakouský úvěrní ústav pro obchod a živnosti). V tomto případě se jednalo již o obchodní akciovou banku. Naopak historicky nejstarší obchodní akciová banka v Rakousku, Niederoesterreichische Escompte-Gesellschaft (Dolnorakouská eskontní společnost) neměla v Praze pobočný závod. Až v roce 1901 se její dceřinou společností stala nejstarší pražská banka Böhmisches Escompte Bank (Česká eskontní banka).
- 8. Který peněžní ústav sloužil jako finanční ústředna okresních hospodářských záložen?**
 - b) Agrární banka vznikla v roce 1911 s cílem soustřeďovat vkladové přebytky okresních hospodářských záložen a zároveň poskytovat úvěr pro zemědělské podnikání a zemědělský průmysl, včetně družstevních organizací. V okresních hospodářských záložnách uplatňovala svůj vliv především agrární strana, která stála také u založení Agrární banky.
- 9. Který peněžní ústav vznikl pro podporu českých vystěhovalců v cizině?**
 - c) V roce 1909 založila Ústřední banka českých spořitelů specializovaný finanční ústav pro hájení zájmů českých vystěhovalců v cizině, zejména Americe, pod názvem „Bohemia“ akciová banka (od roku 1919 „Bohemia“, československá zahraniční banka). Jejím úkolem bylo především zprostředkování úhrad vystěhovalcům. Již v roce 1913 si zřídila filiálku v New Yorku a po vzniku ČSR i v Paříži (1919). V roce 1923 se však stala jednou ze tří bank, které zkrachovaly v důsledku deflační krize.
- 10. Který bankovní ústav přenesl v roce 1900 své sídlo do Prahy?**
 - a) Úvěrní banka v Kolíně vznikla již v roce 1870, tedy v tzv. gründerké době. Nicméně jako jedné z mála venkovských bank se jí podařilo překonat obtížná 70. léta po krachu na vídeňské burze a stejně tak i cukerní krizi 80. let. Za jejím úspěchem stálo především spojení s cukrovary na Kolínsku. Protože v 90. letech 19. století již její úvěrové obchody přesáhly úzký regionální rámec, rozhodla se přesunout své sídlo do Prahy. Tehdy také změnila svůj název na Pražskou úvěrní banku.

— Jak dobře znáš historii finančního systému?

EXPERT

SADA 3 – POZNÁMKY K OBDOBÍ 19. STOLETÍ

Místo pro poznámky
